

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Κ. ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 18785/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

27 Νοεμβρίου 2014

Η απόφαση αυτή θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί αλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Κ. κατά Ελλάδας.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Isabelle Berro-Lefèvre, *πρόεδρος*,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, *δικαστές*,

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος*.

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 4 Νοεμβρίου 2014,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 18785/13) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και με την οποία ένας υπήκοος του Κράτους αυτού, ο Β. Κ. («ο προσφεύγων»), προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 11 Μαρτίου 2013 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).
2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κύριο Ν. Διαλυνά, δικηγόρο του Συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την εντεταλμένο του πληρεξουσίου της, κ. Μ. Γερμάνη, δικαστική πληρεξούσιο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
3. Ο προσφεύγων παραπονείται για παραβιάσεις των άρθρων 3 και 5 § 3 και 13 της Σύμβασης σχετικά με την κράτησή του στις φυλακές των Διαβατών, γεγονός που φέρεται να προκάλεσε επιδείνωση της κατάστασης υγείας του.
4. Στις 29 Αυγούστου 2013, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1980 και είναι κάτοικος Θεσσαλονίκης.

A. Η προσωρινή κράτηση του προσφεύγοντος

6. Στην αρχή της υπόθεσης, ο προσφεύγων κατηγορήθηκε (μαζί με έξι ακόμη άτομα) για έντεκα αδικήματα, τα σοβαρότερα των οποίων ήταν η διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης, η εμπορία ναρκωτικών και η απόπειρα ανθρωποκτονίας δύο οπαδών μιας ποδοσφαιρικής ομάδας, αντίπαλης της δικής του, της οποίας αυτός ήταν εξάλλου έμμισθος υπάλληλος. Τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση από τις 22 Ιουνίου 2012, δυνάμει μιας απόφασης του ανακριτή η οποία εκδόθηκε στις 18 Ιουνίου 2012 για τον λόγο:

α) ότι υπήρχαν επαρκείς ενδείξεις που στοιχειοθετούσαν την εκ μέρους του προσφεύγοντος διάπραξη των αδικημάτων για τα οποία κατηγορούνταν,

β) ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των πράξεων που διαπράχθηκαν και του γεγονότος ότι αυτές διαπράχθηκαν μέσα στο πλαίσιο της δραστηριότητας μιας εγκληματικής οργάνωσης την οποία αυτός διηύθυνε, συνέτρεχε σοβαρός κίνδυνος διάπραξης νέων αδικημάτων του ίδιου τύπου εκ μέρους του προσφεύγοντος, εφόσον αυτός αφηνόταν ελεύθερος.

7. Στις 25 Ιουνίου 2012, ο προσφεύγων κατέθεσε μία προσφυγή κατά της απόφασης θέσης υπό κράτηση, επικαλούμενος μεταξύ των λόγων για την αποφυλάκισή του την ιδιότητά του ως τοξικομανούς και την προσπάθειά του να ακολουθήσει ένα πρόγραμμα αποτοξίνωσης. Εν τούτοις, σε μη προσδιοριζόμενη ημερομηνία, το δικαστικό συμβούλιο του πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης απέρριψε την προσφυγή.

8. Στις 29 Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου υπόμνημα με το οποίο ζητούσε να μην παραταθεί η προφυλάκισή του πέραν των έξι μηνών. Μεταξύ άλλων, υπογράμμισε ότι η παράταση της προφυλάκισής του κινδύνευε να προξενήσει ανεπανόρθωτη βλάβη στην υγεία του, η οποία είχε ήδη προσβληθεί εξαιτίας μιας σκλήρυνσης κατά πλάκας, ήτοι νόσου ανίατης και εκφυλιστικής. Επισύναψε ιατρικά πιστοποιητικά που εκδόθηκαν από τον θεράποντα ιατρό του, τον καθηγητή Νευρολογίας Ν.Β., και απαρίθμησε τα συμπτώματά του, όπως την μυϊκή αδυναμία, την απώλεια της όρασης, την αστάθεια, την ακράτεια, την κόπωση, τους ιλίγγους και την κατάθλιψη.

9. Στις 30 Νοεμβρίου 2012, το δικαστικό συμβούλιο παρέτεινε την κράτηση του προσφεύγοντος μέχρι τις 12 Ιουνίου 2013 (απόφαση αριθ. 1401/2012). Σημείωσε ότι υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του προσφεύγοντος και ότι τα αδικήματα που του καταλογίζονταν ήταν κακουργήματα επισύροντα εικοσαετή κάθειρξη. Υπογράμμισε επίσης ότι υπήρχε ο κίνδυνος να διαπράξει ο προσφεύγων νέα αδικήματα, παρόμοια

με εκείνα που είχαν ήδη διαπραχθεί, εφόσον αφηνόταν ελεύθερος. Το δικαστικό συμβούλιο επικύρωσε την πρόταση του εισαγγελέως προς τούτο. Το τελευταίο υπογράμμισε πράγματι ότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αδικημάτων που είχαν διαπραχθεί, η οργάνωση και η δομή της συμμορίας στην οποία ανήκε ο προσφεύγων, η αποτελεσματικότητα με την οποία είχαν σχεδιαστεί και διαπραχθεί οι παράνομες πράξεις, έδειχναν την προδιάθεση, την σπουδή και την τάση του να διαπράξει παρόμοια αδικήματα μόλις θα παρουσιαζόταν η ευκαιρία.

10. Το βούλευμα ανέλυε σε δύο σελίδες τα στοιχεία που απεδείκνυαν την συμμετοχή του προσφεύγοντος στην διάπραξη των παραβάσεων για τις οποίες κατηγορούνταν και ειδικότερα:

- τον αρχηγικό ρόλο που έπαιζε ο προσφεύγων στην συμμορία η οποία είχε διαπράξει τις επίδικες πράξεις, ο οποίος προέκυπτε από το γεγονός ότι είχε τα κλειδιά του γραφείου της ομάδας και ότι εμπλεκόταν ενεργά στην λειτουργία, την διαχείριση και τα οικονομικά της,
- τις επιθέσεις που έγιναν από τον προσφεύγοντα και τα μέσα που χρησιμοποίησε (φακός, περίστροφο, φιάλη υγραερίου, σιδερογροθιά, σιδερόβεργα, κλπ.),
- το γεγονός ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει κατ'εξακολούθηση και κατ'επάγγελμα τα εγκλήματα της αγοράς, της κατοχής και της διακίνησης ναρκωτικών,
- την ικανότητα την οποία επέδειξε στον σχεδιασμό των πράξεων αυτών,
- τα ταπεινά κίνητρα των πράξεων αυτών,
- το γεγονός ότι οι πράξεις αυτές βεβαιώνονταν από τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί μέχρι τότε, συμπεριλαμβανομένων και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων του προσφεύγοντος.

11. Στις 29 Ιανουαρίου 2013, ο προσφεύγων ζήτησε την υπό όρους απόλυσή του. Στηριζόταν στην επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του και στην αοριστία των σε βάρος του κατηγοριών, γεγονός που προέκυπτε, κατ'αυτόν, από το βούλευμα αριθ. 565/2012 του δικαστικού συμβουλίου του πλημμελειοδικείου που είχε απορρίψει μία αίτηση του εισαγγελέως για την διατήρηση των ηχογραφήσεων των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων του προσφεύγοντος και μερικών άλλων υπόπτων. Υπογράμμισε ότι το δικαστικό συμβούλιο είχε σημειώσει ότι, μετά από έξι μήνες υποκλοπών, δεν αναφέρονταν παρά ένα μόνον βίαιο επεισόδιο, στο οποίο φερόταν να εμπλέκεται μόνον ο ένας από τους επτά υπόπτους.

12. Σε ό,τι αφορά την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του, επικαλέστηκε το άρθρο 3 της Σύμβασης, την απόφαση *Σερίφης κατά Ελλάδας* (αριθ. 27695/03, 2

Νοεμβρίου 2006) και άλλες αποφάσεις του Δικαστηρίου. Υπογράμμισε ότι τα συμπτώματα της ασθένειας του εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά κατά την διάρκεια της κράτησής του, ότι η αγωγή που ακολουθούσε μείωνε τις άμυνες του οργανισμού του, ότι οι αρχές της φυλακής είχαν επιδείξει έλλειψη επιμέλειας στην παρακολούθηση της ασθένειας του και ότι οι ενέσεις με ιντερφερόνη έπρεπε να του χορηγούνται σε αποστειρωμένο περιβάλλον.

13. Ο προσφεύγων επισύναψε 43 έγγραφα σχετικά με τις ιατρικές αναλύσεις και διαγνώσεις του καθώς και πολλές γνωμοδοτήσεις, όχι μόνον του θεράποντος ιατρού του στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», του καθηγητή Ν.Β., αλλά και δύο άλλες γνωματεύσεις συνταγείσες από δύο άλλους ιατρούς, έναν νευρολόγο και έναν καθηγητή νευροχειρουργικής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι υπογράμμισαν τον ανεπαρκή χαρακτήρα της φυλακής για την θεραπεία του προσφεύγοντος και τον αυξημένο κίνδυνο υποτροπής των συμπτωμάτων σε περίπτωση παράτασης της προφυλάκισής του.

14. Με την απόφαση αριθ. 40/2013 της 28 Φεβρουαρίου 2013, ο ανακριτής επικύρωσε την πρόταση του αντεισαγγελέα και απέρριψε την αίτηση. Υπογράμμισε ότι τα συγκεντρωθέντα αποδεικτικά στοιχεία έδειχναν «την απουσία οποιασδήποτε μετάνοιας και οποιασδήποτε αναστολής εκ μέρους του προσφεύγοντος», ότι οι σοβαρές ενδείξεις ενοχής παρέμεναν και ότι, εφόσον ο προσφεύγων αφηνόταν ελεύθερος, ήταν πολύ πιθανό να διαπράξει παρόμοια εγκλήματα. Προς τούτο, παρέπεμπε στην πρόταση του αντεισαγγελέα ο οποίος σύστησε την διατήρηση της προφυλάκισης εξαιτίας όχι μόνον της σπουδαιότητας των παραβάσεων, αλλά και του ταπεινού και ασήμαντου χαρακτήρα των κινήτρων των τελευταίων. Σύμφωνα με τον αντεισαγγελέα, η εγκληματική συμπεριφορά του προσφεύγοντος έδειχνε την προδιάθεσή του για παραβατικότητα και μία δυνάμει απειλητική για την δημόσια τάξη προσωπικότητα.

Εξάλλου, ο ανακριτής έκρινε ότι η θεραπεία της σκλήρυνσης κατά πλάκας, ασθένειας που εξελισσόταν αργά, μπορούσε να γίνεται μέσα στην φυλακή, διότι τα συμπτώματα (κόπωση, μυϊκή αδυναμία και αίσθηση αδεξιότητας) μπορούσαν να αμβλυνθούν με την ενίσχυση της φυσικής κατάστασης (δια της γυμναστικής) και της πνευματικής λειτουργίας (δια της ανάγνωσης) και, σε κάθε περίπτωση, με την φαρμακευτική αγωγή που χορηγούνταν στην φυλακή ή στο νοσοκομείο όπου ο προσφεύγων μπορούσε να μεταφερθεί σε περίπτωση ανάγκης.

15. Ο προσφεύγων αφέθηκε τελικώς ελεύθερος υπό όρους στις 3 Ιουνίου 2013 κατ'εφαρμογήν ενός νέου βουλεύματος (αριθ. 571/2013) του δικαστικού συμβουλίου του πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης – απόφαση η οποία εκδόθηκε μέσα στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 287 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας περιοδικής εξέτασης της τήρησης των προϋποθέσεων που δικαιολογούσαν την διατήρηση της κράτησης.

16. Επί της ουσίας, η αιτιολογία του βουλεύματος αυτού είχε ως εξής:

Οι νόμιμες προϋποθέσεις οι οποίες απαριθμούνται περιοριστικώς στην παράγραφο 3 του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν πληρούνταν πλέον στις περιπτώσεις των κατηγορουμένων προκειμένου να δικαιολογήσουν την διατήρηση της προφυλάκισής τους. Η βαρύτητα της παράβασης και οι σοβαρές ενδείξεις ενοχής δεν επαρκούσαν για να δικαιολογήσουν την προσωρινή κράτηση. Οι εξαιρετικές περιστάσεις που ήταν αναγκαίες για την παράταση της προφυλάκισης πέραν του ενός έτους ή των έξι μηνών (αναλόγως των κατηγορουμένων) εξέλιπαν εν προκειμένω. Καθώς ουδείς από τους επτά δεν παρουσίαζε κάποιο στοιχείο επικινδυνότητας ή κινδύνου διάπραξης νέων αδικημάτων, δεν ήταν αναγκαίο να τους επιβληθεί το πλέον αυστηρό περιοριστικό μέτρο, διότι η προφυλάκιση δεν είχε τιμωρητικό σκοπό, αλλά δίωκε την αποτροπή οποιασδήποτε νέας εγκληματικής συμπεριφοράς εκ μέρους των κατηγορουμένων καθώς και της τυχόν διαφυγής τους. Όμως, όλοι οι κατηγορούμενοι ήταν γνωστής κατοικίας, είχαν εργασία, έναν κοινωνικό κύκλο και ένα οικογενειακό περιβάλλον που μπορούσε να παίζει ρόλο στηρίγματος, δεν υπήρξαν ποτέ φυγόδικοι ή φυγόποινοι και δεν είχαν διαπράξει κολάσιμη πράξη μέσα στην φυλακή. Το διάστημα κατά το οποίο οι κατηγορούμενοι παρέμειναν υπό κράτηση ήταν αρκετό προκειμένου να αποτρέψει έκαστο εξ αυτών από την εκ νέου διάπραξη των ιδίων αδικημάτων. Η συνέχιση της προφυλάκισής τους δεν ήταν πλέον συμβατή προς την αρχή της αναλογικότητας, παρά μόνον αν αυτή λάμβανε εσφαλμένα τιμωρητικό χαρακτήρα.

B. Η κατάσταση υγείας του προσφεύγοντος

17. Κατά την είσοδό του στην φυλακή, ο προσφεύγων δήλωσε ότι ήταν φορέας ηπατίτιδας Γ. Με δικό του αίτημα τοποθετήθηκε στον κοιτώνα Α18 διότι τον γνώριζε δεδομένου ότι είχε κρατηθεί εκεί και στο παρελθόν. Κατά την Κυβέρνηση, ουδέποτε ζήτησε να μεταφερθεί σε κοιτώνα μη καπνιζόντων.

18. Στις 13 Οκτωβρίου 2012, παραπονέθηκε στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους ότι είχε μουδιάσματα και ιλίγγους. Μεταφέρθηκε αυθημερόν στο δημόσιο νοσοκομείο «Ίπποκράτειο», αλλά η κλινική εξέταση δεν αποκάλυψε παθολογικά ευρήματα.

19. Στις 17 Οκτωβρίου 2012, ο προσφεύγων παραπονέθηκε εκ νέου για τα ίδια προβλήματα και μεταφέρθηκε στο ιατρείο της φυλακής, όπου αποφασίστηκε να υποβληθεί σε μαγνητική τομογραφία του εγκεφάλου. Κλείστηκε ραντεβού για την 1^η Νοεμβρίου 2012 στο νοσοκομείο «Παπαγεωργίου». Την ημερομηνία αυτή, ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε μαγνητική τομογραφία και οι ιατροί αποφάσισαν να προβούν σε συμπληρωματικές κλινικές εξετάσεις.

20. Στις 20 Νοεμβρίου 2012, εξετάστηκε στην νευρολογική κλινική του νοσοκομείου «Γ. Παπανικολάου» από έναν καθηγητή νευρολογίας του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, τον Ν.Β., ο οποίος διέγινωσε ότι ο προσφεύγων έπασχε από πολλαπλή σκλήρυνση (σκλήρυνση κατά πλάκας). Εν τούτοις, ο καθηγητής διευκρίνισε στην γνωμάτευσή του ότι, για λόγους διαφορικής διάγνωσης (για να αποφευχθεί η σύγχυση με ασθένειες που παρουσιάζουν παρόμοια συμπτώματα), ο προσφεύγων έπρεπε να υποβληθεί σε πλήρη αιματολογικό έλεγχο.

21. Στις 10 Δεκεμβρίου 2012, ο διευθυντής της φυλακής εξέδωσε διαταγή μεταγωγής του ασθενούς στο ίδιο νοσοκομείο, στην οποία όριζε ως σκοπό της μεταγωγής «μία πιθανή σκλήρυνση κατά πλάκας προς διερεύνηση» και καλούσε το νοσοκομείο να προβεί «στα αναγκαία για την αποκατάσταση της υγείας» του προσφεύγοντος.

22. Στις 11 Δεκεμβρίου 2012, ο προσφεύγων έκανε εισαγωγή εκεί για να υποβληθεί σε εξετάσεις και σε θεραπεία (με ενδοφλέβια ένεση) μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου 2012. Η τελική διάγνωση επιβεβαίωσε ότι ο προσφεύγων είχε προσβληθεί από «πολλαπλή σκλήρυνση» (σκλήρυνση κατά πλάκας).

23. Στις 19 Δεκεμβρίου 2012, μετά από αίτημα των αρχών της φυλακής, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο ιατρείο της φυλακής προκειμένου να ακολουθήσει την θεραπεία του. Το εξιτήριο του νοσοκομείου ανέφερε ότι η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος είχε βελτιωθεί.

24. Στις 21 Δεκεμβρίου 2012, ο προσφεύγων παραπονέθηκε για μουδιάσματα και ιλίγγους. Έκανε εκ νέου εισαγωγή στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», όπου παρέμεινε μέχρι τις 7 Ιανουαρίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία επέστρεψε στην φυλακή. Το εξιτήριο του νοσοκομείου ανέφερε ότι ο θεράπων ιατρός είχε

διαπιστώσει μία βελτίωση της κατάστασης του προσφεύγοντος. Μία έκθεση του θεράποντος ιατρού του, με ημερομηνία 28 Δεκεμβρίου 2012, ανέφερε ότι, κατά την διάρκεια της θεραπείας, ο προσφεύγων δεν έπρεπε να καπνίζει ή να πίνει οινόπνευματώδη και δεν έπρεπε να διαμένει σε χώρο μαζί με καπνίζοντες και σύστησε μία νοσηλεία δεκαπέντε ημερών. Σύστησε μία θεραπεία με κορτιζόνη και ιντερφερόνη που θα χορηγούνταν με ένεση επί έξι μήνες.

25. Ο προσφεύγων προσκομίζει δύο ιατρικές γνωματεύσεις που έχουν συνταγεί μετά από αίτηση του δικηγόρου του στις 8 και 11 Ιανουαρίου 2013 από έναν νευρολόγο και έναν καθηγητή νευροχειρουργικής του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. Ο πρώτος υπογράμμισε τον κίνδυνο μόλυνσης μέσα στο υπερπλήρες περιβάλλον μιας φυλακής και της επιδείνωσης της κατάστασης της υγείας του προσφεύγοντος που μπορούσε να προκύψει από αυτήν. Ο δεύτερος υπογράμμισε ότι η θεραπεία που χορηγούνταν στον προσφεύγοντα στον προσφεύγοντα αδυνάτιζε το ανοσοποιητικό σύστημά του, γεγονός το οποίο, σε συνδυασμό με την παραμονή του υπό ακατάλληλες συνθήκες υγιεινής, κινδύνευε να προξενήσει ωθήσεις της σκλήρυνσης κατά πλάκας και να επιδεινώσει τις κινητικές διαταραχές του προσφεύγοντος.

26. Στις 13 Ιανουαρίου 2013, ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε εξέταση από τον ψυχίατρο της φυλακής, κατόπιν πρότασης του θεράποντος ιατρού του, του καθηγητή Ν.Β. Η εξέταση αποκάλυψε ότι ο προσφεύγων έπασχε από κατάθλιψη και του χορηγήθηκε η κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή.

27. Ο προσφεύγων συνέχισε να παραπονείται για μία υποτροπή των συμπτωμάτων του από την σκλήρυνση κατά πλάκας και ζήτησε εγγράφως από την διεύθυνση της φυλακής να του δοθεί η άδεια να εξεταστεί από τον καθηγητή Ν.Β.

Πληροφορηθείς το αίτημα αυτό, ο τελευταίος απάντησε στις 20 Φεβρουαρίου 2013 ότι είχε την δυνατότητα να δεχθεί τον προσφεύγοντα στις 22 Φεβρουαρίου 2013, στις 10 η ώρα. Εν τούτοις, η επίσκεψη δεν έλαβε χώρα την ημερομηνία αυτή διότι είχε οριστεί ήδη από τις 15 Φεβρουαρίου 2013 μία συμπληρωματική ακρόαση ενώπιον του ανακριτή.

28. Ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» την 1^η Μαρτίου 2013 και εξετάστηκε στην νευρολογική κλινική. Ο καθηγητής Ν.Β. έστειλε ένα σημείωμα στον διευθυντή της φυλακής, στο οποίο βεβαίωνε ότι ο προσφεύγων παρουσίαζε βελτίωση σε ό,τι αφορούσε την σκλήρυνση, αλλά ότι η κατάστασή του είχε επιδεινωθεί εξαιτίας μιας αντιδραστικής κατάθλιψης.

29. Στις 4 Μαρτίου 2013, το συμβούλιο της φυλακής επέτρεψε την εξέταση του προσφεύγοντος από τον ιατρό της επιλογής του, εν προκειμένω τον νευρολόγο που τον είχε εξετάσει ήδη στις 8 Ιανουαρίου 2013.

Αυτή η νέα εξέταση έλαβε χώρα στις 21 Μαρτίου 2013. Στην έκθεσή του της 28 Μαρτίου 2013 που συντάχθηκε μετά από αυτήν, ο ιατρός ανέφερε:

- Ότι ο προσφεύγων παρουσίαζε μία επιδείνωση των προβλημάτων όρασης και κινητικότητάς του και ότι υπέφερε από κατάθλιψη καθώς και από τις παρενέργειες των ενέσεων ιντερφερόνης,
- Ότι ήταν αναγκαίο να υποβληθεί σε εξέταση με αξονική τομογραφία του θωρακικού κλωβού καθώς και σε εξέταση των οπτικών πεδίων, προκειμένου να ελεγχθεί η έκταση των βλαβών που είχαν προκληθεί στο νευρικό σύστημα,
- Ότι ο προσφεύγων έπρεπε να ακολουθήσει ένα συστηματικό πρόγραμμα κινησιοθεραπείας για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα κινητικότητάς του και να αποφύγει την μονιμοποίησή τους,
- Ότι οι δομές ενός σωφρονιστικού καταστήματος δεν προσφέρονταν για την ιατρική παρακολούθηση που ήταν απαραίτητη στην περίπτωση του προσφεύγοντος και ότι το περιβάλλον (κίνδυνος μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών, ακατάλληλες συνθήκες αποστείρωσης) ήταν ακατάλληλο για έναν ασθενή υποβαλλόμενο μέρα παρά μέρα σε ενέσιμη αγωγή με παρενέργειες.

30. Στις 18 Απριλίου 2013, ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε νέο αιματολογικό έλεγχο, όπως είχε συστήσει ο καθηγητής Ν.Β. κατά την έξοδο του προσφεύγοντος από το νοσοκομείο στις 7 Ιανουαρίου 2013.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

31. Για το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο βλέπε μεταξύ πολλών άλλων την απόφαση *Χριστοδούλου και λοιποί κατά Ελλάδα*ς (αριθ. 80452/12, 5 Ιουνίου 2014). Ειδικότερα, το άρθρο 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ίσχυε την εποχή των πραγματικών περιστατικών, όριζε:

Προσωρινή κράτηση και περιοριστικοί όροι

«1. Όσο διαρκεί η προδικασία, αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, είναι δυνατό να διαταχθούν περιοριστικοί όροι, εφόσον αυτό κρίνεται απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη των αναφερόμενων στο άρθρο 296 σκοπών.

2. Περιοριστικοί όροι είναι ιδίως η παροχή εγγύησης, η υποχρέωση του κατηγορουμένου να εμφανίζεται κατά διαστήματα στον ανακριτή ή σε άλλη αρχή, η απαγόρευση να μεταβαίνει ή να διαμένει σε ορισμένο τόπο ή στο εξωτερικό, η απαγόρευση να συναναστρέφεται ή να συναντάται με ορισμένα πρόσωπα.

3. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί αντί για περιοριστικούς όρους (...) μόνο αν ο κατηγορούμενος διώκεται για κακούργημα και δεν έχει γνωστή διαμονή στη χώρα ή έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του (...) ή κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανό (...) [ο κατηγορούμενος] να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Μόνο η κατά το νόμο βαρύτητα της πράξης σύμφωνα με το νόμο δεν αρκεί για την επιβολή της προσωρινής κράτησης (...).»

32. Επίσης, το άρθρο 15 § 2 του σωφρονιστικού κώδικα έχει ως εξής:

«Οι συνθήκες διαβίωσης υποδίκων στο κατάστημα προσεγγίζουν κατά το δυνατόν της ελεύθερης διαβίωσης. Δεν υπόκεινται σε άλλους περιορισμούς της ελευθερίας εκτός από εκείνους που είναι απαραίτητα για την ομαλή διεξαγωγή της ανάκρισης (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 § 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

33. Ο προσφεύγων παραπονείται για την παράταση της κράτησής του παρά την κατάσταση της υγείας του καθώς και για την παράλειψη των αρχών να εξετάσουν την δυνατότητα υιοθέτησης εναλλακτικών της κράτησης μέτρων. Επικαλείται μία παραβίαση του άρθρου 5 § 3 που ορίζει:

«Παν πρόσωπον συλληφθέν ή κρατηθέν, υπό τας προβλεπομένας εν παραγράφω 1γ του παρόντος άρθρου συνθήκας οφείλει να παραπεμφθή συντόμως ενώπιον δικαστού ή ετέρου δικαστικού λειτουργού νομίμως εντεταλμένου όπως εκτελή δικαστικά καθήκοντα, έχει δε το δικαίωμα να δικασθή εντός λογικής προθεσμίας ή απολυτή κατά την διαδικασία. Η απόλυσις δύναται να εξαρτηθή από εγγύησιν εξασφαλίζουσας την παράστασιν του ενδιαφερομένου εις την δικάσιμον.»

A. Επί του παραδεκτού

34. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η παρούσα αιτίαση δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Σημειώνει εξάλλου ότι αυτή δεν προσκρούει σε κάποιο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Οι θέσεις των διαδίκων

35. Η Κυβέρνηση εκθέτει ότι η κράτηση του προσφεύγοντος παρατάθηκε εξαιτίας της ύπαρξης σοβαρών ενδείξεων για την ενοχή του και της αίσθησης ότι ήταν πιθανό να επαναλάβει ο ενδιαφερόμενος τις παράνομες δραστηριότητές τους εφόσον αφηνόταν ελεύθερος. Όμως, η ανάγκη αποτροπής της διάπραξης αδικημάτων συνιστά ένα λόγο ο οποίος επιτρέπει την διατήρηση ενός υποδίκου υπό κράτηση (*Matznetter κατά Αυστρίας*, απόφαση της 10 Νοεμβρίου 1969, série A no. 10, §§ 9 και 11).

36. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις αριθ. 1401/2012 και αριθ. 40/2013 περιείχαν σκέψεις που αναφέρονταν στην ατομική περίπτωση του προσφεύγοντος, στην προσωπικότητά του, στον αρχηγικό ρόλο του στην οργάνωση και στις πράξεις του όπως αυτές προέκυπταν από τα αποδεικτικά στοιχεία που είχαν έλθει την εποχή εκείνη σε γνώση των δικαστικών αρχών.

37. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι η απόφαση αριθ. 571/2013 δεν θεώρησε ότι οι προϋποθέσεις της θέσης υπό κράτηση εξέλιπαν ήδη από την αρχή, αλλά μόνον ότι δεν υπήρχαν πλέον λόγοι για την διατήρηση του μέτρου αυτού. Η απόφαση αυτή δεν ακύρωσε τις αποφάσεις αριθ. 1401/2012 και αριθ. 40/2013 και αν απέστη από τα συμπεράσματά τους, είναι διότι έκρινε ότι ο κίνδυνος να διαπράξουν οι κατηγορούμενοι νέα αδικήματα δεν υπήρχε πλέον. Το γεγονός ότι η απόφαση αυτή έκρινε ότι οι λόγοι που είχαν αιτιολογήσει την θέση υπό κράτηση είχαν εξαφανιστεί, δεν θα μπορούσε αφ'εαυτού να καταστήσει τις αρχικές αποφάσεις αντίθετες προς το άρθρο 5 § 3.

38. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, οι προϋποθέσεις οι προβλεπόμενες από το άρθρο 282 § 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για την επιβολή της προσωρινής κράτησης δεν πληρούνταν σε κανένα χρόνο στην περίπτωσή του: δεν υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ενοχής, ούτε κίνδυνος διάπραξης νέων αδικημάτων, ούτε κίνδυνος φυγής, ούτε ιστορικό από καταδίκες για παρόμοια εγκλήματα. Η παραβίαση του πιο πάνω μνημονευομένου άρθρου και οι ανεπάρκειες της αιτιολογίας – υπερβολικά γενική – των αποφάσεων αριθ. 1401/2012 και αριθ. 40/2013 αποδεικνύονται

κατ'αυτόν από τις ίδιες τις αιτιολογίες της απόφασης αριθ. 571/2013, γεγονός που κατά την γνώμη του θα μπορούσε να κάνει κάποιον να σκεφθεί ότι οι αποφάσεις αυτές ελήφθησαν στην βάση διαφορετικών άρθρων.

39. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η απόφαση να τεθεί υπό κράτηση, καθώς και οι υπόλοιποι συγκατηγορούμενοι, υπάκουε σε πολιτικές επιταγές συνδεδεμένες με την καταστολή της βίας μέσα στα στάδια και ειδικότερα εκείνης που είχε προκληθεί από τους οπαδούς της ομάδας του ΠΑΟΚ, της οποίας αποτελεί μέλος.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α) Γενικές αρχές

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 5 της Σύμβασης θεσπίζει ένα θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου: την προστασία του ατόμου κατά των αυθαιρέτων προσβολών της ελευθερίας του εκ μέρους του Κράτους (*Bozano κατά Γαλλίας*, 18 Δεκεμβρίου 1986, § 54, série A no. 111). Η ουσία της παραγράφου 3 της διάταξης αυτής είναι το δικαίωμα να παραμένει κανείς ελεύθερος εν αναμονή μιας ποινικής δίκης. Η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εκλαμβάνεται ως προσφέρουσα στις δικαστικές αρχές μία επιλογή μεταξύ της δίκης μέσα σε λογική προθεσμία και της προσωρινής απόλυσης. Το αντικείμενο του άρθρου 5 § 3 είναι κυρίως να επιβάλει την προσωρινή απόλυση από την στιγμή κατά την οποία η διατήρηση της κράτησης παύσει να είναι εύλογη (*Neumeister κατά Αυστρίας*, 27 Ιουνίου 1968, § 14, série A no. 8). Από την άποψη αυτή, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η προσωρινή κράτηση πρέπει να εμφανίζεται ως η έσχατη λύση, η οποία δικαιολογείται μόνον όταν όλες οι άλλες διαθέσιμες επιλογές αποδεικνύονται ανεπαρκείς. Το Δικαστήριο παραπέμπει ως προς το ζήτημα αυτό στις τελευταίες λέξεις του άρθρου 5 § 3 της Σύμβασης, από τις οποίες προκύπτει ότι η προσωρινή απόλυση του κατηγορουμένου πρέπει να διατάσσεται εφόσον είναι δυνατόν να ληφθούν από αυτόν οι εγγυήσεις που εξασφαλίζουν την παράστασή του στο ακροατήριο όταν η κράτηση δεν δικαιολογείται πλέον παρά μόνον από τον κίνδυνο να αποφύγει την εμφάνισή του δια της φυγής. Όταν καλούνται να αποφανθούν περί του ευλόγου χαρακτήρα μιας κράτησης στην βάση του άρθρου 5 § 1 γ), οι αρμόδιες αρχές έχουν την υποχρέωση να ερευνήσουν κατά πόσον υπάρχουν εξεταστέα εναλλακτικά μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν την παράταση της κράτησης (*Jabloński κατά Πολωνίας*, αριθ. 33492/92, § 83, 21 Δεκεμβρίου 2000, *Khudoyorov κατά Ρωσίας*, αριθ. 6847/02, § 183μ CEDH 2005-X, *Sulaoja κατά Εσθονίας*, αριθ. 55939/00, 15 Φεβρουαρίου 2005, § 64 *in fine*, *Lelièvre*

κατά Βελγίου, αριθ. 11287/03, 8 Νοεμβρίου 2007, § 97, και Βαφειάδης κατά Ελλάδα, αριθ. 24981/07, § 50, 2 Ιουλίου 2009), ιδιαίτερα αν τα βαρύνοντα επιχειρήματα συνηγορούν υπέρ της απόλυσης ενός κρατουμένου ηλικιωμένου ή με εύθραυστη υγεία (*Nerratini κατά Ελλάδα*, αριθ. 43529/07, § 38, 18 Δεκεμβρίου 2008).

41. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι η ύπαρξη και η διατήρηση βάσιμων λόγων να υποψιάζεται κανείς ότι το συλληφθέν άτομο έχει διαπράξει ένα αδίκημα αποτελεί προϋπόθεση *sine qua non* της νομιμότητας της διατήρησης της κράτησης. Εν τούτοις, μετά από κάποιο διάστημα αυτή δεν επαρκεί πλέον. Το Δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει στην περίπτωση αυτή κατά πόσον οι άλλοι λόγοι που δέχθηκαν οι δικαστικές αρχές συνεχίζουν να δικαιολογούν την στέρηση της ελευθερίας. Από την στιγμή που αυτοί αποδεικνύονται «δέοντες» και «επαρκείς», το Δικαστήριο πρέπει επίσης να ερευνήσει κατά πόσον οι αρμόδιες εθνικές αρχές επέδειξαν μία «ιδιαίτερη επιμέλεια» στην συνέχιση της διαδικασίας (*Labita κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 26772/95, §§ 152-153, ECHR 2000-IV). Οι αρχές οφείλουν να αποδεικνύουν κατά τρόπο πειστικό ότι έκαστη περίοδος κράτησης, όσο και αν ήταν σύντομη, δικαιολογείται (*Chichkov κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 38822/97, § 66, CEDH 2003-I, και *Idalov κατά Ρωσίας* [GC], αριθ. 5826/03, § 140, 22 Μαΐου 2012). Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει πολλές φορές ότι η παραπομπή κατά τρόπο στερεότυπο στην βαρύτητα των αδικημάτων και στον κίνδυνο διάπραξης νέων αδικημάτων δεν επαρκεί για να δικαιολογήσει την παράταση της κράτησης ούτε για να απαλλάξει τις αρχές από την υποχρέωση να εξετάσει την ιδιαίτερη κατάσταση του προσφεύγοντος και διερευνήσει εναλλακτικά της κράτησης μέτρα (*Sutyagin κατά Ρωσίας*, αριθ. 30024/02, 3 Μαΐου 2011, *Khodorkovskiy κατά Ρωσίας*, αριθ. 5829/04, 31 Μαΐου 2011, *Romanova κατά Ρωσίας*, αριθ. 23215/02, 11 Οκτωβρίου 2011, *Valeriy Samoylov κατά Ρωσίας*, αριθ. 57541/09, 24 Ιανουαρίου 2012, και *Vyatkin κατά Ρωσίας*, αριθ. 18813/06, § 53, 11 Απριλίου 2013).

42. Οι εθνικές δικαστικές αρχές είναι καταρχήν υπεύθυνες να επαγρυπνούν ώστε, σε μία συγκεκριμένη υπόθεση, η επιβαλλόμενη σε έναν κατηγορούμενο προσωρινή κράτηση δεν υπερβαίνει μία λογική διάρκεια. Προς τον σκοπό αυτό, αυτές οφείλουν, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή του τεκμηρίου αθωότητας, να εξετάζουν όλες τις προϋποθέσεις που από την φύση τους είναι ικανές να τους κάνει να αποδεχθούν ή να απορρίψουν την ύπαρξη μιας απαίτησης δημοσίου συμφέροντος που να αιτιολογεί μία απόκλιση από τον οριζόμενο από το άρθρο 5 κανόνα και να τις παραθέτουν μέσα στις αποφάσεις τους σχετικά με τις αιτήσεις απόλυσης. Το Δικαστήριο οφείλει να

αποφασίσει αν υπήρξε ή όχι παραβίαση του άρθρου 5 § 3 στην βάση κυρίως των αιτιολογιών που περιλαμβάνονται στις εν λόγω αποφάσεις και των αναμφισβήτητων πραγματικών περιστατικών που αναφέρει ο ενδιαφερόμενος στους ισχυρισμούς του (βλέπε, για παράδειγμα, *McKay κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 543/03, § 43, CEDH 2006-X και πιο πάνω αναφερόμενη *Idalov*, § 141).

β) Εφαρμογή των αρχών αυτών στην προκείμενη περίπτωση

43. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι υποψίες ότι ο προσφεύγων είχε διαπράξει τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν μπορούσαν να αιτιολογήσουν την θέση του υπό κράτηση. Εξάλλου, σημειώνει ότι, την εποχή εκείνη, η διάγνωση της σκλήρυνσης κατά πλάκας δεν είχε ακόμη τεθεί για τον προσφεύγοντα, αφού αυτός δεν επικαλέστηκε μεταξύ των λόγων για την απόλυσή του παρά μόνον την ιδιότητά του ως τοξικομανούς και την προσπάθειά του να ακολουθήσει ένα πρόγραμμα αποτοξίνωσης. Εν τούτοις, δεν μπορεί να δεχθεί ότι οι υποψίες αυτές επαρκούσαν για να αιτιολογήσουν την διατήρηση της κράτησης σε ολόκληρο το επίδικο διάστημα, το οποίο άρχισε στις 22 Ιουνίου 2012 και έληξε στις 3 Ιουνίου 2013.

44. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 30 Νοεμβρίου 2012, το συμβούλιο πλημμελειοδικών αποφάσισε να παρατείνει την κράτηση του προσφεύγοντος για ένα επιπλέον διάστημα έξι μηνών, ήτοι μέχρι τις 12 Ιουνίου 2013. Σε αυτήν την απόφαση αριθ. 1401/2012, σημείωσε ότι υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του προσφεύγοντος και ότι τα εγκλήματα για τα οποία κατηγορούνταν ήταν κακουργήματα επισύροντα εικοσαετή κάθειρξη. Υπογράμμισε επίσης ότι υπήρχε ο κίνδυνος να διαπράξει ο προσφεύγων νέα αδικήματα εφόσον αφηνόταν ελεύθερος. Εν τούτοις, η απόφαση δεν διευκρίνιζε σε τι συνίστατο συγκεκριμένα ο κίνδυνος αυτός, αλλά αναφερόταν, κατά τρόπο αόριστο, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ήδη διαπραχθέντων αδικημάτων, στην οργάνωση της συμμορίας στην οποία ανήκε ο προσφεύγων και στην υποτιθέμενη προδιάθεσή του να διαπράξει παρόμοια αδικήματα μόλις θα είχε την ευκαιρία. Επίσης, δεν έκανε καμία αναφορά στους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος σύμφωνα με τους οποίους η συνέχιση της κράτησής του κινδύνευε να προξενήσει ανεπανόρθωτη βλάβη στην υγεία του, η οποία είχε ήδη πληγεί εξαιτίας μιας σκλήρυνσης κατά πλάκας, νόσου ανίατης και εκφυλιστικής. Ο προσφεύγων είχε επίσης επισυνάψει ιατρικά πιστοποιητικά εκδοθέντα από τον θεράποντα ιατρό του, τον καθηγητή νευρολογίας, N.B., και απαριθμούσε τα

συμπτώματά του, όπως η μυϊκή αδυναμία, η απώλεια της όρασης, η αστάθεια, η ακράτεια, η κόπωση, οι ίλιγγοι και η κατάθλιψη (πιο πάνω παράγραφος 8).

45. Εξάλλου, στις 28 Φεβρουαρίου 2013, με την απόφασή του αριθ. 40/2013, ο ανακριτής απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος για αντικατάσταση της κράτησής του με λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Υπογράμμισε ότι οι συγκεντρωθείσες αποδείξεις έδειχναν «την έλλειψη οποιασδήποτε μετάνοιας και οποιασδήποτε αναστολής εκ μέρους του προσφεύγοντος», ότι οι σοβαρές ενδείξεις ενοχής παρέμεναν και ότι, εφόσον ο προσφεύγων αφηνόταν ελεύθερος, ήταν πολύ πιθανό να διαπράξει άλλα παρόμοια αδικήματα. Ως προς αυτό, επανέλαβε απλώς με περιληπτικό τρόπο τους κάπως επιφανειακούς λόγους που χρησιμοποιήθηκαν στην απόφαση αριθ. 1401/2012 της 30 Νοεμβρίου 2012, όπως η βαρύτητα των διαπραχθέντων αδικημάτων, ο ταπεινός χαρακτήρας των κινήτρων τους και η προδιάθεση για εγκληματικότητα.

46. Ο ανακριτής έκρινε, επίσης, ότι η θεραπεία της σκλήρυνσης κατά πλάκας, ασθeneίας η οποία εξελίσσεται με βραδύ ρυθμό, μπορούσε να γίνει μέσα στην φυλακή διότι τα συμπτώματα (κόπωση, αδυναμία των μυών και αίσθηση αδεξιότητας) μπορούσαν να αμβλυνθούν με την ενίσχυση της φυσικής κατάστασης (μέσω της γυμναστικής) και της διανοητικής λειτουργίας (μέσω της ανάγνωσης) και, σε κάθε περίπτωση, με την φαρμακευτική αγωγή που χορηγούνταν στην φυλακή ή στο νοσοκομείο όπου ο προσφεύγων μπορούσε να μεταφερθεί σε περίπτωση ανάγκης.

47. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, εκτός από τους ισχυρισμούς του αναφορικά με την κατάσταση της υγείας του (πιο πάνω παράγραφος 12), ο προσφεύγων είχε επισυνάψει στην αίτησή του της 29 Ιανουαρίου 2013, 43 έγγραφα σχετικά με τις ιατρικές αναλύσεις και διαγνώσεις, καθώς και πολλές γνωματεύσεις – όχι μόνον εκείνη του θεράποντος ιατρού του στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου», του καθηγητή Ν.Β., αλλά και δύο άλλες γνωματεύσεις δύο άλλων ιατρών, ενός νευρολόγου και ενός καθηγητή νευροχειρουργικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης -, οι οποίες υπογράμμιζαν ότι την ακαταλληλότητα της φυλακής για την θεραπεία του προσφεύγοντος και τον αυξημένο κίνδυνο υποτροπής των συμπτωμάτων σε περίπτωση παράτασης της κράτησης (πιο πάνω παράγραφοι 13 και 25). Όμως, ο ανακριτής περιορίστηκε στην απαρίθμηση σε θεωρητικό επίπεδο των φαρμάκων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια ύφεση της ασθeneίας του προσφεύγοντος, χωρίς τα συμπεράσματά του να επιβεβαιώνονται από τις συστάσεις των ιατρών οι οποίοι είχαν εξετάσει τον προσφεύγοντα στις 8 και 11 Ιανουαρίου 2013.

48. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, προκειμένου να αρνηθούν την απόλυση του προσφεύγοντος, τα επιληφθέντα δικαστήρια επικαλέστηκαν, με κάποια επιμονή και με κάπως στερεότυπο τρόπο, ως κύριο λόγο, τον κίνδυνο διάπραξης νέων αδικημάτων. Για να υποστηρίξουν τον κίνδυνο αυτό, επικαλούνταν την βαρύτητα των εγκλημάτων, τον ταπεινό χαρακτήρα των κινήτρων τους και την προδιάθεση του προσφεύγοντος στην εγκληματικότητα. Όμως το Δικαστήριο αμφιβάλλει αν τα στοιχεία αυτά, τα οποία αναγράφονταν όλα στο ένταλμα της 18 Ιουνίου 2012 και ήταν αρμόζοντα και επαρκή για να δικαιολογήσουν την αρχική θέση υπό κράτηση, συνέχισαν να είναι έτσι σε ολόκληρη την διάρκεια της ανάκρισης. Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου τα στοιχεία αυτά δεν μπορούσαν να εξηγήσουν και τον κίνδυνο διάπραξης νέων αδικημάτων, δεδομένου ότι το δικαστικό συμβούλιο και ο ανακριτής παρέλειψαν να εκθέσουν τις επί της ουσίας σκέψεις στις οποίες στηριζόταν ο κίνδυνος αυτός.

49. Επίσης, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ούτε το δικαστικό συμβούλιο ούτε ο ανακριτής δεν εξέτασαν εναλλακτικά της προσωρινής κράτησης μέτρα και ότι δεν απάντησαν στις προτάσεις του προσφεύγοντος για την απόλυσή του συνοδευόμενη από περιοριστικά μέτρα.

50. Στο βούλευμα αριθ. 571/2013 της 3 Ιουνίου 2013, με το οποίο ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος, το δικαστικό συμβούλιο υπογράμμισε κατά τρόπο ρητό ότι οι νόμιμες προϋποθέσεις οι απαριθμούμενες κατά τρόπο περιοριστικό στο άρθρο 282 § 3 δεν πληρούνταν πλέον στην περίπτωση του προσφεύγοντος (και των άλλων συγκατηγορουμένων εξάλλου) ώστε να δικαιολογείται η παράταση της κράτησής του. Έτσι, τρεις μήνες περίπου μετά την άρνηση του ανακριτή να θέσει τέλος στην κράτηση του προσφεύγοντος, το δικαστικό συμβούλιο βεβαίωσε ότι ο προσφεύγων δεν παρουσίαζε στοιχείο επικινδυνότητας ή κινδύνου διάπραξης νέων αδικημάτων και ότι δεν ήταν πλέον απαραίτητο να του επιβληθεί το αυστηρότερο περιοριστικό μέτρο, αφού η προσωρινή κράτηση δεν πρέπει να συνιστά ποινή αλλά μόνον να αποτρέπει οποιαδήποτε εγκληματική συμπεριφορά εκ μέρους των κατηγορουμένων ή την τυχόν φυγή τους. Το δικαστικό συμβούλιο διαπίστωσε ότι όλοι οι προσφεύγοντες ήταν γνωστής διαμονής, είχαν εργασία, κοινωνικό κύκλο και οικογενειακό περιβάλλον που μπορούσαν να έχουν ρόλο στηρίγματος, ότι δεν υπήρξαν ποτέ φυγόδικοι ή φυγόποινοι και ότι δεν είχαν διαπράξει αξιόποινη πράξη μέσα στη φυλακή.

51. Εξάλλου, το Δικαστήριο δεν μπορεί να μην επισημάνει μία αντίφαση μεταξύ των αιτιολογιών των αποφάσεων αριθ. 1401/2012 της 30 Νοεμβρίου 2012, 40/2013 της 28 Φεβρουαρίου 2013 και 571/2013 της 3 Ιουνίου 2013, οι οποίες ελήφθησαν μέσα σε διάστημα σχετικά περιορισμένο (βλέπε, *mutatis mutandis*, την πιο πάνω απόφαση *Βαφειάδης*, § 54). Ελλείψει εξηγήσεων, το Δικαστήριο δεν διακρίνει ειδικότερα τι μπορεί να εμπόδιζε τα στοιχεία τα οποία ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση αριθ. 571/2013 και επέτρεψαν την απόλυση του προσφεύγοντος από το να διαπιστωθούν τρεις μήνες νωρίτερα ως συνηγορούντα κατά της απόλυσής του, όταν το δικαστικό συμβούλιο και ο ανακριτής αρνήθηκαν να εξετάσουν την δυνατότητα εναλλακτικών της κράτησης μέτρων. Σε αυτό προστίθεται κυρίως η απουσία απάντησης στα επιχειρήματα του προσφεύγοντος σχετικά με την κατάσταση της υγείας του στην απόφαση αριθ. 1401/2012 και η κάπως επιφανειακή απάντηση προς τούτο η οποία περιλαμβάνεται στην απόφαση αριθ. 40/2013, παρά την σοβαρότητα της κατάστασης όπως αυτή περιγράφεται στα ιατρικά πιστοποιητικά που είχε προσκομίσει, και ειδικότερα την καταστροφική συνέπεια που θα μπορούσε να έχει η παράταση της κράτησής του στην εξέλιξη της ασθένειάς του. Επιπλέον, η απόφαση αριθ. 571/2013 δεν έκανε καμία νύξη στην κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος, ενώ η ιατρική έκθεση της 28 Μαρτίου 2013 επισήμαινε την επιδείνωσή της και την συνέδεε με κάποιον τρόπο με την συνέχιση της κράτησής του μέσα σε ένα περιβάλλον απολύτως ακατάλληλο για την θεραπεία του.

52. Το Δικαστήριο σημειώνει, επίσης, ότι ο προσφεύγων παρέμεινε υπό κράτηση για περισσότερο από έντεκα μήνες, ήτοι περισσότερο από τον προσφεύγοντα στην πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Βαφειάδης* (περίπου έντεκα μήνες) και πολύ περισσότερο από ό,τι ο προσφεύγων στην πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Nerattini* (περίπου επτά μήνες), στις οποίες το Δικαστήριο είχε καταλήξει στην παραβίαση του άρθρου 5 § 3. Όμως, στην καρδιά αυτών των δύο υποθέσεων βρισκόταν, όπως και στην παρούσα, το γεγονός ότι σοβαρά προβλήματα υγείας από τα οποία υπέφεραν οι προσφεύγοντες δεν είχαν ληφθεί υπόψη από τις αρχές οι οποίες είχαν κληθεί να αποφασίσουν για την διατήρηση ή την διακοπή της κράτησής τους.

53. Υπό το φως του συνόλου των σκέψεων αυτών και ειδικότερα του γεγονότος ότι σε κανένα χρόνο οι αρχές που επιλήφθηκαν της περίπτωσης του προσφεύγοντος δεν εξέτασαν κάποιο εναλλακτικό της κράτησης μέτρο, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι η διάρκεια της προσωρινής κράτησης του προσφεύγοντος υπερέβη την λογική προθεσμία η οποία προβλέπεται από το άρθρο 5 § 3.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

54. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι η φυλάκισή του και η έλλειψη περίθαλψης προσαρμοσμένης στην ασθένεια συνέβαλαν στην επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του. Επικαλούμενος την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Σερίφης*, προβάλλει την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

A. Επί του παραδεκτού

55. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων δεν έχει εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα:

- αφενός διότι, σε ολόκληρη την διάρκεια της κράτησής του, ουδέποτε παραπονέθηκε για τις συνθήκες της τελευταίας,

- αφετέρου διότι, μετά την απόλυσή του, αυτός παρέλειψε να καταθέσει αγωγή αποζημίωσης, σύμφωνα με την δυνατότητα που του προσφερόταν από το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, σε συνδυασμό με:

α) τα άρθρα 2 § 1 (προστασία της αξίας του ανθρώπου) και 7 § 2 (απαγόρευση των βασανιστηρίων και οποιασδήποτε προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας) του Συντάγματος, 7 και 10 του νόμου 2462/1997 που επικύρωσαν το Διεθνές Σύμφωνο για τα πολιτικά και τα ατομικά δικαιώματα, και 3 της Σύμβασης,

β) πολλά άρθρα του σωφρονιστικού κώδικα,

γ) πολλά άλλα άρθρα του σωφρονιστικού κώδικα σε ό,τι αφορά ειδικότερα την προσωρινή κράτηση,

δ) τα άρθρα 914 (αποζημίωση λόγω αδιοπραξίας), 929 (σωματικές βλάβες ή προσβολή στην υγεία), 931 (αναπηρία που υπέστη το θύμα) και 932 (αποκατάσταση της ηθικής βλάβης) του αστικού κώδικα.

Επίσης, ο προσφεύγων θα μπορούσε, κατά την Κυβέρνηση, να ζητήσει ταυτόχρονα το άνοιγμα μιας ποινικής διαδικασίας στην οποία αυτός θα δήλωνε παράσταση πολιτικής αγωγής.

56. Αναφερόμενη σε διάφορες αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, αν ο ενάγων είχε ασκήσει μία αγωγή αποζημίωσης και

είχε αιτιολογήσει επαρκώς την ζημία που προκλήθηκε στην υγεία του, τα δικαστήρια θα του είχαν επιδικάσει πλήρη αποζημίωση. Το γεγονός ότι η υποτιθέμενη επιδείνωση της υγείας του συνέβη ενώ αυτός ήταν υπό κράτηση δεν θα μπορούσε να απαλλάξει από τις ευθύνες ούτε τους ιατρούς που ήταν επιφορτισμένοι με την παρακολούθησή του ούτε τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους. Για τα άτομα των οποίων η κράτηση έχει διακοπεί, όπως στην περίπτωση του προσφεύγοντος, η αγωγή αποζημίωσης πρέπει να θεωρείται ως ένδικο μέσο το οποίο προσφέρει προστασία αντίστοιχη με εκείνη που ζητείται με προσφυγή στο Δικαστήριο.

57. Ο προσφεύγων απαντά ότι όλες οι αιτήσεις του για αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με λιγότερο περιοριστικά μέτρα είχαν ως βάση έναν μοναδικό στόχο: την άμεση αποφυλάκισή του, έτσι ώστε να μπορέσει να τύχει ικανοποιητικής περίθαλψης για την σοβαρή και ανίατη ασθένειά του. Έχοντας κάνει χρήση του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εκτιμά ότι εξάντλησε όλα τα ένδικα μέσα που προσφέρονταν προς τον σκοπό αυτό από την εσωτερική έννομη τάξη και η Κυβέρνηση δεν προτείνει κάποιο ένδικο μέσο που θα του επέτρεπε να επιτύχει μία άμεση αποφυλάκιση. Πολλές από τις διατάξεις που αναφέρονται από την Κυβέρνηση (όπως το άρθρο 6 του σωφρονιστικού κώδικα) δεν έχουν εξάλλου εφαρμογή στους υποδίκους, αλλά μόνον στους καταδικασθέντες. Οι αρχές της φυλακής, δυστυχώς, αγνόησαν τις συστάσεις του θεράποντος ιατρού του για λόγους αφορώντες την εσωτερική λειτουργία της φυλακής και, μεταξύ άλλων, της διαθεσιμότητας του σωφρονιστικού προσωπικού.

58. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι ο στόχος του δεν ήταν ποτέ να εισπράξει αποζημίωση. Παρατηρεί ότι, αν η Κυβέρνηση αναφέρει έναν μεγάλο αριθμό δικαστικών αποφάσεων που επιδίκασαν αποζημίωση, η ίδια παραδέχεται ότι δεν υπάρχει μεταξύ αυτών καμία περίπτωση κράτησης σε σωφρονιστικά καταστήματα και ότι καμία από τις αποφάσεις αυτές δεν επιδικάζει αποζημίωση σε υπόδικο για παραβίαση του άρθρου 15 του σωφρονιστικού κώδικα. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει, εξάλλου, ότι ο ανακριτής και το συμβούλιο πλημμελειοδικών είχαν γνώση της ανεπάρκειας της περίθαλψης που αυτός ελάμβανε στην φυλακή, αλλά ότι ούτε ο ένας ούτε το άλλο δεν διέταξαν παρά ταύτα την αποφυλάκισή του. Είναι επομένως ελάχιστα πιθανό ότι θα συναινούσαν στο να του επιδικαστεί αποζημίωση για κακομεταχείριση ή ότι θα εισήγαγαν μία ποινική διαδικασία κατά κάποιου υπευθύνου.

59. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, προκειμένου για την εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων, το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης προβλέπει έναν επιμερισμό του βάρους αποδείξεως. Η εναγόμενη κυβέρνηση πρέπει επίσης να πείσει το Δικαστήριο ότι η προσφυγή της οποίας αυτή επικαλείται την ύπαρξη ήταν πραγματική και διαθέσιμη τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη την εποχή των γεγονότων, δηλαδή ότι ήταν προσβάσιμη και ικανή να προσφέρει στον προσφεύγοντα την επανόρθωση των αιτιάσεών του και ότι αυτό παρουσίαζε εύλογες πιθανότητες επιτυχίας (*Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, § 68, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, *Sejdovic κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 56581/00, § 46, CEDH 2006-II, και *Vučković και λοιποί κατά Σερβίας* [GC], αριθ. 17153/11, κλπ., §§ 69-77, 25 Μαρτίου 2014).

60. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι στην απόφαση *Ananyev και λοιποί κατά Ρωσίας* (αριθ. 42525/07 και 60800/08, § 98, 10 Ιανουαρίου 2012) έκρινε ότι, προκειμένου να είναι αποτελεσματικό ένα σύστημα που εγγυάται υπέρ των κρατουμένων ατόμων τα δικαιώματα που προστατεύονται από το άρθρο 3 της Σύμβασης, οι προληπτικές προσφυγές και οι προσφυγές αποζημίωσης θα πρέπει να συνυπάρχουν κατά τρόπο συμπληρωματικό. Η ιδιαίτερη σημασία της διάταξης αυτής επιβάλλει στα Κράτη να θεσπίσουν, εκτός από μία απλή προσφυγή αποζημίωσης, έναν αποτελεσματικό μηχανισμό που να επιτρέπει την ταχεία περάτωση οποιασδήποτε συμπεριφοράς αντίθετης προς το άρθρο 3 της Σύμβασης. Ελλείψει ενός τέτοιου μηχανισμού, η δυνατότητα μιας πιθανής αποζημίωσης θα εμπεριείχε τον κίνδυνο να νομιμοποιήσει τις ασύμβατες με το άρθρο αυτό ταλαιπωρίες και να αδυνατίσει σημαντικά την υποχρέωση των Κρατών να εναρμονίσουν τους κανόνες τους με τις επιταγές της Σύμβασης (ίδια απόφαση, § 98).

61. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εν τούτοις ότι, προκειμένου για την εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων, η κατάσταση ενός ατόμου που κρατήθηκε υπό συνθήκες τις οποίες θεωρεί αντίθετες προς το άρθρο 3 της Σύμβασης και προσέφυγε στο Δικαστήριο μετά την αποφυλάκισή του διαφέρει από εκείνη ενός ατόμου που προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου ενώ κρατούνταν ακόμη υπό τις συνθήκες τις οποίες καταγγέλλει (*Χριστοδούλου και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 80452/12, § 57, 5 Ιουνίου 2014). Εξάλλου, η υποχρέωση του προσφεύγοντος να εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα εξετάζεται καταρχήν κατά την ημερομηνία της κατάθεσης της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου (*Baumann κατά Γαλλίας*, αριθ. 33592/96, § 47, 22 Μαΐου 2001).

62. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων κατέθεσε την προσφυγή ενώπιόν του στις 11 Μαρτίου 2013, ενώ ήταν ακόμη κρατούμενος. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ότι μία αγωγή αποζημίωσης στην βάση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, την οποία μνημονεύει η Κυβέρνηση, δεν ήταν αποτελεσματική, με την έννοια της πιο πάνω αναφερόμενης νομολογίας *Ananyev*, κατά την ημερομηνία της κατάθεσης της προσφυγής.

63. Σε ό,τι αφορά τις διάφορες προσφυγές τις οποίες, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων θα μπορούσε να ασκήσει κατά την διάρκεια της κράτησής του, το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτός, ο οποίος ήταν έγκλειστος στο πλαίσιο της προσωρινής κράτησης, προσέφυγε δύο φορές ενώπιον των αρμοδίων αρχών – την πρώτη φορά ενώπιον του συμβουλίου πλημμελειοδικών και την δεύτερη φορά ενώπιον του ανακριτή – με αιτήματα για την αντικατάσταση της κράτησής του με εναλλακτικά μέτρα, όπως αυτά απαριθμούνται από το άρθρο 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Με τις δύο αυτές αιτήσεις, ο προσφεύγων εξέθετε ρητώς και δια μακρών την κατάσταση της υγείας του και την επιτακτική ανάγκη να είναι ελεύθερος προκειμένου να τύχει καλύτερης περίθαλψης (πιο πάνω παράγραφοι 8 και 11). Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όταν έχει χρησιμοποιηθεί ένα ένδικο μέσο, η χρήση ενός άλλου μέσου του οποίου ο σκοπός είναι ουσιαστικά ο ίδιος δεν απαιτείται (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Kozacioglu κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 2334/03, § 40, 19 Φεβρουαρίου 2009).

64. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων εκπλήρωσε την υποχρέωση να εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα σε ό,τι αφορά την αιτίαση. Διαπιστώνει, εξάλλου, ότι οι αιτιάσεις δεν είναι προδήλως αβάσιμες με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούουν σε κάποιον λόγο απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς αυτές να κηρυχθούν παραδεκτές.

B. Επί της ουσίας

65. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τόσο οι αρχές της φυλακής όσο και το ιατρικό προσωπικό των νοσοκομείων που ήταν επιφορτισμένο με την παρακολούθηση του προσφεύγοντος έκαναν ό,τι ήταν αναγκαίο για την διάγνωση της ασθένειάς του και την περίθαλψή του. Η τροφή που προσφερόταν στον προσφεύγοντα σε ολόκληρη την διάρκεια της κράτησής του ήταν καλής ποιότητας και η φαρμακευτική αγωγή που είχε υποδείξει ο θεράπων ιατρός του τού χορηγούνταν με επιμέλεια. Ο προσφεύγων παρακολουθούταν τακτικά με τον πλέον κατάλληλο επιστημονικό τρόπο και ο

θεράπων ιατρός, ο καθηγητής Ν.Β., διαπίστωσε την βελτίωση της κατάστασης της υγείας του σε ό,τι αφορά την σκλήρυνση κατά πλάκας. Για την Κυβέρνηση, η απλή πεποίθηση του προσφεύγοντος ότι το περιβάλλον της φυλακής συνέβαλε στην επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του δεν επαρκεί για να αποδείξει το αντίθετο, πολύ περισσότερο αφού δεν έκανε χρήση της δυνατότητας που του έδινε το άρθρο 31 § 12 του εσωτερικού κανονισμού των σωφρονιστικών καταστημάτων και δεν ζήτησε την επίλυση από έναν ιατροδικαστή της διάστασης που υφίστατο – κατ'αυτήν – μεταξύ των συστάσεων του καθηγητή Ν.Β. και εκείνων του ιατρού της επιλογής του προσφεύγοντος. Τέλος, θεωρεί ότι οι συνθήκες της πιο πάνω αναφερόμενης υπόθεσης *Σερίφης* ήταν ουσιωδώς διαφορετικές από εκείνες της παρούσας υπόθεσης.

66. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι στις 19 Δεκεμβρίου 2012, όταν ο προσφεύγων εξήλθε του νοσοκομείου, το μέρος της θεραπείας που έπρεπε να πραγματοποιηθεί σε νοσοκομειακό περιβάλλον είχε λάβει τέλος και ότι, κατά την γνώμη του καθηγητή Ν.Β., ο προσφεύγων μπορούσε να επιστρέψει στην φυλακή χωρίς κίνδυνο για την υγεία του, αφού η θεραπεία μπορούσε να συνεχιστεί με αποτελεσματικό τρόπο κάτω από την επίβλεψη του ιατρού της φυλακής. Επίσης, κατ'αυτήν, η αναβολή για την 1^η Μαρτίου 2013 της εξέτασης που είχε κανονιστεί για τις 22 Φεβρουαρίου 2013, λόγω μιας συμπληρωματικής εξέτασης ενώπιον του ανακριτή, δεν επηρέασε την υγεία του προσφεύγοντος.

67. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι η νοσηλεία του διακόπηκε και επέστρεψε στην φυλακή μετά από αίτηση των αρχών της τελευταίας, οι οποίες δεν να συνοδεύσει ένας σωφρονιστικός υπάλληλος τον προσφεύγοντα στο νοσοκομείο αντί να εκτελεί τα κανονικά καθήκοντά του στην φυλακή. Υπογραμμίζει επίσης ότι το ραντεβού του της 22 Φεβρουαρίου 2012 με τον καθηγητή Ν.Β. ακυρώθηκε διότι οι αρχές θεώρησαν ότι η εξέταση ενώπιον του ανακριτή προείχε της περίθαλψής του. Τέλος, υποστηρίζει ότι καμία διάσταση δεν υπήρξε μεταξύ του καθηγητή Ν.Β. και του ιατρού της επιλογής του: αμφότεροι είχαν την γνώμη, αφενός, ότι αυτός έπρεπε να ακολουθήσει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα διατροφής και να νοσηλευθεί σε περίπτωση υποτροπής των συμπτωμάτων, και, αφετέρου, ότι δεν έπρεπε να διαμένει κάτω από συνθήκες υπερπλήρωσης ούτε να κάνει ενδοφλέβιες ενέσεις ιντερφερόνης κάτω από τις ακατάλληλες συνθήκες ασηψίας της φυλακής.

68. Προκειμένου για τα στερούμενα της ελευθερίας άτομα, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης επιβάλλει στο Κράτος την υποχρέωση να οργανώσει το σωφρονιστικό σύστημά του κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζει στους

κρατούμενους τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του (*Soukhonoy κατά Ρωσίας*, αριθ. 63955/00, § 31, 27 Μαρτίου 2008, και *Benediktov κατά Ρωσίας*, αριθ. 106/02, § 37, 10 Μαΐου 2007). Αυτή η θετική υποχρέωση επιβάλλει ο τρόπος εκτέλεσης των ληφθέντων μέτρων να μην υποβάλλει τον ενδιαφερόμενο σε αγωνία ή σε δοκιμασία μιας έντασης υπερβαίνουσας το αναπόφευκτο επίπεδο ταλαιπωρίας που είναι σύμφυτο με την κράτηση και, λαμβανομένων υπόψη των πρακτικών απαιτήσεων της φυλάκισης, η υγεία και η ευεξία του κρατούμενου να εξασφαλίζονται επαρκώς, ιδιαίτερα με την χορήγηση της απαιτούμενης ιατρικής περίθαλψης (*Mouisel κατά Γαλλίας*, αριθ. 67263/01, § 40, CEDH 2002-IX).

69. Επίσης, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, καταρχήν, η έλλειψη της κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης μπορεί να στοιχειοθετήσει μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 (*Ilhan κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 22277/93, § 87, CEDH 2000-VI, *Gennadiy Naoumenko κατά Ουκρανίας*, αριθ. 42023/98, § 112, 10 Φεβρουαρίου 2004, *Gurenko κατά Ρωσίας*, αριθ. 41828/10, 5 Φεβρουαρίου 2013, *Bubnov κατά Ρωσίας*, αριθ. 76317/11, 5 Φεβρουαρίου 2013, *Budanov κατά Ρωσίας*, αριθ. 66583/11, 9 Ιανουαρίου 2014, και *Gorelov κατά Ρωσίας*, αριθ. 49072/11, 9 Ιανουαρίου 2014). Προς τούτο, εξετάζει πρώτα εάν η ασθένεια έτυχε κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης και εάν η χορηγηθείσα ιατρική φροντίδα ήταν προσαρμοσμένη στην ιδιαίτερη κατάστασή του (*Khatayev κατά Ρωσίας*, αριθ. 56994/09, § 84, 11 Οκτωβρίου 2011). Η αποτελεσματικότητα της χορηγηθείσας αγωγής προϋποθέτει έτσι ότι οι σωφρονιστικές αρχές χορηγούν στον κρατούμενο την ιατρική φροντίδα η οποία υποδεικνύεται από αρμόδιους ιατρούς (*Soysal κατά Τουρκίας*, αριθ. 50091/99, § 50, 3 Μαΐου 2007, και *Gorodnitchev κατά Ρωσίας*, αριθ. 52058/99, § 91, 24 Μαΐου 2007). Επιπλέον, η επιμέλεια και η συχνότητα με τις οποίες χορηγείται η ιατρική περίθαλψη στον ενδιαφερόμενο είναι δύο στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση της συμβατότητας της θεραπείας του με τις απαιτήσεις του άρθρου 3. Το Δικαστήριο δεν αξιολογεί αυτούς τους δύο παράγοντες με απόλυτους όρους, αλλά λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά την ιδιαίτερη κατάσταση υγείας του κρατούμενου (πιο πάνω αναφερόμενη *Σερίφης*, § 35, *Rohde κατά Δανίας*, αριθ. 69332/01, § 106, 21 Ιουλίου 2005, *Iorgov κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 40653/98, § 85, 11 Μαρτίου 2004, και *Sediri κατά Γαλλίας* (déc.), αριθ. 4310/05, 10 Απριλίου 2007). Γενικώς, η επιδείνωση της υγείας του κρατούμενου δεν παίζει αφ'εαυτής καθοριστικό ρόλο σε ό,τι αφορά την τήρηση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο θα εξετάζει κάθε φορά κατά

πόσο μία τέτοια αλλοίωση μπορούσε να αποδοθεί σε κενά στην χορηγηθείσα ιατρική περίθαλψη (*Κοτσάφτης κατά Ελλάδα*, αριθ. 39780/06, § 53, 12 Ιουνίου 2008).

70. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 13 και 17 Οκτωβρίου 2012, όταν ο προσφεύγων παραπονέθηκε για μούδιασμα και ιλίγγους, ο διευθυντής της φυλακής διέταξε την άμεση μεταφορά του για εξετάσεις σε ένα δημόσιο νοσοκομείο. Την 1^η Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε εκ νέου στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» προκειμένου να υποβληθεί σε μαγνητική τομογραφία του εγκεφάλου. Στις 28 Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων εξετάστηκε στο ίδιο νοσοκομείο από έναν καθηγητή νευρολογίας του Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, τον Ν.Β., ο οποίος διέγινωσε ότι έπασχε από πολλαπλή σκλήρυνση κατά πλάκας και του συνέστησε πλήρη αιματολογικό έλεγχο. Στις 11 Δεκεμβρίου 2012, ο προσφεύγων έκανε εισαγωγή εκεί για να υποβληθεί σε εξετάσεις και σε θεραπεία με ενδοφλέβια ένεση. Έμεινε εκεί μέχρι τις 19 Δεκεμβρίου 2012. Το εξιτήριο του νοσοκομείου ανέφερε ότι η κατάσταση της υγείας του προσφεύγοντος είχε βελτιωθεί. Στις 21 Δεκεμβρίου 2012, όταν ο προσφεύγων παραπονέθηκε για υποτροπή των συμπτωμάτων της ασθένειάς του, ο διευθυντής της φυλακής τον μετέφερε στο νοσοκομείο όπου παρέμεινε μέχρι τις 7 Ιανουαρίου 2013. Η έξοδος του επιτράπηκε διότι ο θεράπων ιατρός είχε διαπιστώσει μία βελτίωση της κατάστασής του. Στις 13 Ιανουαρίου 2013, ο προσφεύγων εξετάστηκε, μετά από υπόδειξη του θεράποντος ιατρού του, του καθηγητή Ν.Β., από τον ψυχίατρο της φυλακής ο οποίος της συνέστησε θεραπεία για την κατάθλιψη που προκλήθηκε από την σκλήρυνση κατά πλάκας. Την 1^η Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων εξετάστηκε και πάλι στο νοσοκομείο «Γ. Παπανικολάου» από τον καθηγητή Ν.Β. και στις 18 Απριλίου 2013 υποβλήθηκε σε αιματολογική εξέταση όπως είχε υποδείξει ο τελευταίος. Τέλος, στις 21 Μαρτίου 2013, ο προσφεύγων εξετάστηκε από έναν ιατρό της επιλογής του, αφού ο διευθυντής της φυλακής είχε κάνει δεκτή μία αίτηση προς τούτο.

71. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να διακρίνει την παρούσα υπόθεση από την υπόθεση *Σερίφης* την οποία επικαλείται ο προσφεύγων. Στην τελευταία, αν και ο προσφεύγων ενημέρωσε τις αρμόδιες αρχές σχετικά με την κατάσταση της υγείας του λίγο μετά την σύλληψή του, χρειάστηκε να περιμένει πολύ προκειμένου να τύχει τακτικής παρακολούθησης. Στην διάρκεια των δύο πρώτων ετών της κράτησής του, υποχρεώθηκε να αρκестεί σε περιστασιακούς ελέγχους και σε φροντίδες που μπορούσαν να του χορηγηθούν μέσα στο νοσοκομείο της φυλακής. Έτσι, ο ενδιαφερόμενος δεν μπόρεσε να τύχει ενός τακτικού ελέγχου της εξέλιξης της

ασθενείας του σε ένα εξειδικευμένο νοσοκομειακό περιβάλλον ούτε να αντιμετωπίσει, με την συνταγογράφηση της προσαρμοσμένης στην περίπτωση του αγωγής, τις πολλαπλές διαταραχές που του προκάλεσε η σκλήρυνση κατά πλάκας. Όμως, τίποτε από αυτά δεν συνέβη εν προκειμένω, όπου οι ελληνικές αρχές δεν άργησαν να χορηγήσουν στον προσφεύγοντα, κατά την διάρκεια της κράτησής του, ιατρική περίθαλψη σύμφωνη προς αυτό που απαιτούσε η κατάσταση της υγείας του.

72. Κανένα στοιχείο του φακέλου δεν επιτρέπει την διαπίστωση μιας επιδείνωσης της κατάστασης του προσφεύγοντος οφειλόμενης στην έλλειψη επιμέλειας των αρχών της φυλακής οι οποίες, εξάλλου, ακολούθησαν τις συστάσεις του θεράποντος ιατρού σε ολόκληρη την διάρκεια της κράτησης. Εξάλλου, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι τρεις εκθέσεις που συντάχθηκαν γι' αυτόν από τους δύο ιατρούς της επιλογής του δεν αμφισβήτησαν την ιατρική φροντίδα που απολάμβανε ο προσφεύγων, αλλά θέλησαν μόνον να πείσουν τις αρχές ότι η παράταση της κράτησης θα μπορούσε να έχει μακροπρόθεσμα ολέθριες συνέπειες για την υγεία του, στον βαθμό που θα μπορούσε να οδηγήσει προοδευτικά σε περιορισμό των κινητικών λειτουργιών του.

73. Έπεται ότι οι αρχές εκπλήρωσαν την θετική υποχρέωσή τους να χορηγήσουν στον προσφεύγοντα επαρκή ιατρική φροντίδα. Συνεπώς δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 3

74. Επικαλούμενος το άρθρο 13 της Σύμβασης, ο προσφεύγων καταγγέλλει επίσης την απουσία πραγματικής προσφυγής για να παραπονεθεί για την έλλειψη ιατρικής περίθαλψης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

75. Το Δικαστήριο κρίνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κάποιον λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή. Λαμβανομένων υπόψη, εν τούτοις, των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, των θέσεων των διαδίκων και των συμπερασμάτων που διατυπώθηκαν υπό το πρίσμα του άρθρου 5 § 3 της Σύμβασης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί χωριστά επί της αιτίασης αυτής.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

76. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

77. Ο προσφεύγων αξιώνει 150.000 ευρώ (EUR) για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη. Η βλάβη αυτή προκύπτει, κατ'αυτόν, από την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του κατά την προσωρινή κράτησή του στην φυλακή, από την αδυναμία του ιατρού της φυλακής να αντιμετωπίσει τις ανάγκες της ασθενείας του, και από τις αποφάσεις των αρμοδίων δικαστικών αρχών να παρατείνουν την προφυλάκιση χωρίς να λάβουν υπόψη τον κίνδυνο της πρόκλησης ανεπανόρθωτων βλαβών στη υγεία του.

78. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το αιτούμενο ποσό είναι υπέρογκο και ότι, σε περίπτωση διαπίστωσης μιας παραβίασης της Σύμβασης, η διαπίστωση αυτή θα συνιστούσε επαρκή επανόρθωση.

79. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατέληξε στην παραβίαση μόνον του άρθρου 5 § 3 της Σύμβασης. Κρίνει ότι συντρέχει λόγος να επιδικαστεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 3.000 EUR για την ηθική βλάβη.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

80. Ο προσφεύγων ζητεί επίσης 565 EUR για έξοδα και δικαστική δαπάνη που αναλύονται ως εξής: 30 EUR για την κάλυψη των παραβόλων του Δημοσίου για την αίτησή του ενώπιον του ανακριτή για την αντικατάσταση της κράτησης με εναλλακτικά μέτρα, 236 EUR για την κάλυψη των παραβόλων του Δημοσίου για την κατάθεση του υπομνήματός του ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου, 300 EUR για την μετάφραση στην αγγλική γλώσσα των παρατηρήσεών του σε απάντηση εκείνων της Κυβέρνησης ενώπιον του Δικαστηρίου.

81. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα του προσφεύγοντος.

82. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την επιδίκαση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνον στον

βαθμό που αυτά αποδειχθούν ως προς την πραγματικότητα και την αναγκαιότητά τους και τον λογικό χαρακτήρα του ύψους τους. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα έξοδα που ζητούνται για την διαδικασία μέσα στην εθνική έννομη τάξη συνδέονταν με τις αιτήσεις του προσφεύγοντος προκειμένου να επιτύχει αυτός την αποφυλάκισή του υπό όρους και πρέπει έτσι να του επιδικαστούν. Το ίδιο ισχύει για τα έξοδα μετάφρασης των παρατηρήσεών του ενώπιον του Δικαστηρίου. Σημειώνει επίσης ότι ο προσφεύγων προσκομίζει τα αναγκαία παραστατικά. Συνεπώς, το Δικαστήριο του επιδικάζει το αιτηθέν ποσό στο σύνολό του.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

83. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή.*
2. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 3 της Σύμβασης.*
3. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.*
4. *Αποφαίνεται ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης της αιτίας της ελκομένης από το άρθρο 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 3.*
5. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη δυνάμει του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:
 - i) 3.000 EUR (τρεις χιλιάδες ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος για την ηθική βλάβη.
 - ii) 565 EUR (πεντακόσια εξήντα πέντε ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται ως φόρος για έξοδα και δικαστική δαπάνη.
 - (β) ότι από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
7. *Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.*

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 27 Νοεμβρίου 2014, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Isabelle Berro-Lefèvre

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2014

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος